

Производња млека без микотоксина

ШТО СУ МИКОТОКСИНИ?

Микотоксини су отровна једињења која стварају поједине врсте плесни. Плесни су микроскопске гљиве које се налазе свуда у природи.

Микотоксини се могу појавити у било којој фази производње сточне хране: на биљкама у пољу, у жетви, при складиштењу и обради.

Без обзира на спровођење свих агротехничких мера у производњи житарица, у сточној храни се увек може пронаћи одређена количина микотоксина. Највећу забринутост у производњи млека изазива микотоксин из групе афлатоксина који стварају гљиве из рода *Aspergillus*.

КАКО НАСТАЈУ МИКОТОКСИНИ?

Развој плесни обично је повезан са условима који владају у околини биљака и ускладиштених хранива (висока влага, високе температуре). На појаву плесни могу утицати штеточине које оштећују биљку, жетва житарица с превисоким процентом влаге у зрну, складиштење производа с више од 14 % влаге и/или лоши услови чувања производа.

ДА ЛИ СУ МИКОТОКСИНИ ШТЕТНИ?

Присуство микотоксина у млеку изазива оправдану забринутост јер је доказано њихово штетно дејство на здравље људи, уколико се налазе у количинама већим од дозвољених. Најтоксичнија група микотоксина су афлатоксини.

ГДЕ ЈЕ ПРОБЛЕМ?

Према научним и стручним сазнањима плесни рода *Aspergillus*, а тиме и афлатоксини појављују се примарно на зрневљу житарица. Кукуруз је у исхрани млечних крава најзаступљенија житарица, било као зрно или као силажа целе која се производи од целе стабљике. Због високог учешћа стабљике и листа у односу на зрно, количина афлатоксина у силажи добијеној од контаминираног кукуруза је разређена и обично не утиче значајно на количину афлатоксина у млеку.

Зрневље контаминираних житарица, односно крмне смеше произведене од контаминираних житарица, садрже највећу концентрацију афлатоксина, а тиме су и главни извор афлатоксина у млеку

Појаву плесни на сенажи и сени трава углавном не узрокује *Aspergillus*, већ најчешће друге врсте плесни, па је мала вероватноћа да су сена и сенаже извор афлатоксина.

Препоруке за произвођаче

КАКО ХРАНИТИ КРАВЕ?

Краве треба хранити само са храном која је видљиво здрава и правилно складиштена.

Не треба хранити животиње плеснивим кабастим хранивима, и све плесниве делове силаже или сенаже треба пажљиво уклонити, а уколико су на кукурузу примећени знаци плесњивости, треба прекинути његово коришћење у исхрани крава.

Не треба кравама у лактацији давати смеше за тов, јер су у тим смешама допуштене веће максималне вредности за афлатоксин.

КУПЉЕНА СТОЧНА ХРАНА

Треба пажљиво чувати рачуне и декларације за сву купљену сточну храну (и за купљене крмне смеше и за поједине компоненте)

ШТО РАДИТИ АКО ЈЕ У МЛЕКУ УТВРЂЕН АФЛАТОКСИН?

Уколико у млеку буде утврђена повећана концентрација афлатоксина (виша од допуштених 0,05 микрограма), потребно је одмах у сточну храну додати **адсорбенс микотоксина**, у препорученој дневној дози.

Тренутно на тржишту постоји довољан број адсорбенаса микотоксина и треба изабрати онај за којег су научна истраживања утврдила да је ефикасан. Адсорбенси микотоксина имају порозну структуру и као служва за себе вежу микотоксине.

Приликом употребе адсорбенаса микотоксина треба се придржавати упутства произвођача (концентрација).

Посебну пажњу треба посветити кравама са највећом производњом млека (почетак лактације) јер оне једу највише концентрата и могућа је код њих појава метаболичких болести (кетоза, ацидоза бурага или друге), па неутрализација микотоксина у њиховом организму може бити недовољна.

Овим кравама које производе највише млека, а тиме додају највише микотоксина и збирним количинама млека у лактофризима, треба редовно давати прописане дневне количине адсорбенаса микотоксина (индивидуални приступ).

У дневни оброк млечних крава потребно је **додати и пуфере** (натријумов бикарбонат) ради стабилизације бурага и избегавања киселог врења у њему.

Након уклањања из obroка контаминиране хране и увођења адсорбенса микотоксина **потребно је 3 до 4 дана да концентрација афлатоксина у млеку падне испод дозвољене границе** (0,05 микрограма по килограму).

АНАЛИЗА ХРАНЕ?

Важно је да се сумњива сточна храна да на анализу у овлашћене лабораторије, да се утврди у којим хранивима је повећан ниво афлатоксина и ту храну треба избацити из употребе.

ПРЕВЕНТИВА

Правилно управљање фармом, а посебну пажњу треба посветити производњи и складиштењу сточне хране.